

Lijekovi (Pharmaceuticals)

Josip Čulig

Što je to EURO-MED-STAT ?

U ožujku 2004.godine objavljen je The Library od European Union Pharmaceutical Indicators kao prvi proizvod Radne grupe EURO-MED-STAT. Više od 100.000 medicinskih proizvoda je registrirano u zemljama Europske Unije. Godišnja vrijednost prodaje tih proizvoda je oko 100 milijardi eura. Procjenjuje se da 2/3 financijskih sredstava osiguraju državne institucije. Jasno da ovako značajna potrošnja lijekova ima itekakav utjecaj na javno zdravstvo i to u najmanje 4 kategorije:

1. Lijekovi imaju značajan terapijski učinak: Sprječavaju razvoj bolesti i unapređuju kvalitetu života.
2. Lijekovi mogu uzrokovati bolesti zbog pogrešnog propisivanja ili primjene. Na taj način uzrokuju dvostruko negativan učinak: pogoršanje zdravlja i dodatni trošak za liječenje.
3. Lijekovi predstavljaju značajan financijski izdatak koji se na godišnjoj razini povećava više od drugih segmenata zdravstvene zaštite.
4. Upotreba farmaceutskih proizvoda ima i određene ekotoksikološke učinke koji se prilično podcjenjuju. Tu nije samo zbrinjavanje lijekova kojima je prošao rok upotrebe, nego i svih drugih vrsta otpadnih tvari, zagađenje rezervi pitke vode, poljoprivrednog tla i drugog okoliša.

Iz perspektive javnog zdravstva važno je mjeriti potrošnju i koštanje lijekova zbog nekoliko razloga:

1. Propisivanje lijekova je najčešće medicinska intervencija. Oko 95% posjeta liječniku završi pisanjem preporuke za uzimanje lijeka!
2. Većina lijekova se propisuje za kronične bolesti, i to osobito starijim bolesnicima.
3. Stanje uzrokovano lijekovima (zbog pogreške ili slučajno) predstavljaju značajan javnozdravstveni problem, uključujući i uzrok mortaliteta.
4. Praćenje potrošnje lijekova može doprinijeti otkrivanju novih nuspojava na lijekove.
5. Aktivni metaboliti mogu djelovati i kao kancerogeni (npr. u pitkoj vodi)!
6. Razlike između različitih zemalja u kvantiteti i kvaliteti propisivanja lijekova treba istražiti zbog procjene utjecaja na zdravstveno stanje građana.

Da bi se informacije mogle kvalitetno analizirati i uspoređivati, potrebna je jedinstvena metodologija i pristup u baze podataka. Dva su aspekta ključna: izvor podataka o potrošnji lijekova i farmaceutski indikatori za praćenje potrošnje. Podatke o potrošnji u bolnicama može se isključiti iz praćenja, osim u posebnim projektima. Naime, do objektivnih podataka nije jednostavno pristupiti na nacionalnoj razini. Različite bolnice imaju različite sustave praćenja (knjigovodstvo, nabava, bolnička apoteka). Osim toga, potrošnja lijekova ovisi o unutrašnjoj strukturi bolnica i njenoj misiji unutar pojedinog zdravstvenog sustava. Naposljetku, lijekovi u bolnicama se procjenjuju kao 10% ukupne nacionalne potrošnje lijekova, pa ti podaci nemaju velik značaj pri nacionalnoj analizi. Podaci o propisivanju lijekova na razini primarne zdravstvene zaštite su ključni, a postojeći izvori se mogu podijeliti na :

- podaci proizvođača i veletrgovlja o prodaji
- podaci ljekarni o podignutim lijekovima
- podaci nacionalnog zdravstvenog osiguranja o nadoknadi za vrijednost recepata
- podaci iz primarne zdravstvene zaštite o propisanim lijekovima.

Svi ovi izvori podataka imaju određene mane i ograničenja, a ključni je problem da u različitim zemljama dominiraju drukčije baze, što otežava internacionalne usporedbe. Naravno da postoje i takozvani komercijalni izvori podataka od kojih je najpoznatiji IMS. Međutim, te podatke koristi farmaceutska industrija, pa su relativno skupi. Stoga je za istraživače važno da se uspostavi sustav EURO-MED-STAT, javne i pouzdane baze podataka. Zato je važno da zemlje članice promoviraju jedinstveni pristup praćenja potrošnje lijekova kroz različite procese usmjerene na registraciju lijekova, kontrolu primjene i praćenje potrošnje. Hrvatska je spremna pridružiti se tom procesu, jer je 2005. godine donesen obvezujući Pravilnik o praćenju potrošnje lijekova. Pokusnu primjenu tog

Pravilnika za potrebe Agencije za lijekove i medicinske proizvode izveo je Odjel za farmakoepidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba. Analize koje se provode na temelju podataka o potrošnji lijekova u Republici Hrvatskoj 2004. godine obogaćuju nas značajnim spoznajama, od kojih su neke iznenađujuće i nove. O tome slijedeći put više.